

spojena s nižší úrovní dosaženého vzdělání a získaných dovedností (Cunha a Heckman, 2007; Heckman, 2008).

Vzdělání hraje významnou roli při změně schématu nerovností a je jednou z hlavních hybných sil mezigenerační sociální a příjmové mobility (Causa a Chapuis, 2009). „Vzdělání plní při mezigeneračním přenosu výhod duální roli. Je hlavní cestou k sociálně-ekonomické reprodukci a zároveň představuje hlavní směr pro sociálně-ekonomickou mobilitu“ (Hout a DiPrete, 2006 in Torche, 2011). Protože se jedná o hlavní vysvětlující faktor pro korelaci příjmů v rámci generací (OECD, 2010c), stává se vzdělání vlivným nástrojem, který lze použít v boji s chudobou a rozdíly v příjmech. Vzdělávací soustavy, které umožňují vyrovnané příjmy, jsou klíčovými pro hospodářskou prosperitu i pro sociální soudržnost (Woessmann, 2008). Ve spravedlivých systémech nedostane dítě ze znevýhodněného prostředí horší vzdělání než dítě, jehož rodiče mají vyšší příjmy (Wilkie, 2007). Vzhledem k tomu, že lepší výsledky ve vzdělávání jsou běžně spojovány s vyššími příjmy, může být vyšší i příjmová mobilita. Proto kvalitní vzdělávání nespočívá pouze ve školním vzdělávání, kde není nikdo opomíjen, ale má vliv i na spravedlivější společnost, kde si jednotlivci díky svým silným stránkám mohou zlepšit vlastní sociální a ekonomickou situaci.

Včasná investice zlepšuje jak rovnost ve vzdělání, tak i ekonomickou efektivitu

Posilování rovnosti ve vzdělání je efektivní z hlediska nákladů a včasné investice přinášejí vyšší výnosy, protože umožní těžit ze všech přínosů a posilují úsilí o rovnost na následujících úrovních vzdělávání. Včasné dovednosti a znalosti usnadňují získávání dalších dovedností a znalostí v budoucnosti. Takže upevňování rovnosti zahrnuje investice již v nejnižším věku dětí, čímž se zajistí, že žáci neopustí školu předčasně, ale naopak dokončí vyšší střední vzdělání.

Vztah mezi cíli efektivity a rovnosti může mít celou řadu forem: určité vzdělávací politiky mohou vzdělávací systémy zefektivnit, aniž by měly negativní dopad na rovnost ve vzdělávání. A stejným způsobem pak některé politiky mohou systémy učinit spravedlivějšími, aniž by omezily efektivitu. Některé vzdělávací politiky mohou reagovat na obavy týkající se rovnosti a efektivity a rozvinout mezi nimi synergie (Woessman, 2008). Investice do předškolního, základního a středního vzdělávání pro všechny a zejména pro děti ze znevýhodněného prostředí mohou posílit rovnost i ekonomickou efektivitu (viz rámeček 1.2).

Na základě tezí z Cunha *a kol.* (2006) Woessmann (2008) vysvětluje návratnost jednoho eura investovaného v různých stádiích vzdělávání. Argumentuje tím, že míra návratnosti na jedno euro investované do vzdělávání se snižuje s věkem osoby, ať už pochází z jakéhokoliv prostředí (rámeček 1.2). Heckman (2011) vypočítává, že každý počáteční dolar investovaný do vzdělávání dětí předškolního věku vytvoří za rok 7 až 10 centů. Jak uvádí Heckman, „logika je z ekonomického hlediska docela jasná. Můžeme investovat včas, abychom zabránili disproporcím a přešli zásadním rozdílům v dosažených výsledcích, anebo můžeme platit, abychom disproporce napravili v okamžiku, kdy už je to mnohem těžší a finančně náročnější. V každém případě platíme. A po určitou dobu budeme muset provádět obě platby. Avšak mezi oběma přístupy existuje významný rozdíl. Včasné investice nám umožňují utvářet budoucnost. Pozdější investice nás svazují s nápravami promarněných příležitostí v minulosti“ (2011).

Návratnost investic do vzdělávání je vyšší v předškolním, základním a středním vzdělávání vzhledem k tomu, že takové investice usnadňují vzdělávání v budoucnosti (Woessmann,